

За нашими дослідженнями можемо зробити наступні висновки.

Видове багатства та різноманіття рослин в урочищі Борок складає 118 вид рослин. Хвоя сосни звичайної має певний рівень дехромації та дефоліації. Індекс тривалості життя хвої в урочищі на 0,27 нижче, ніж у дерев замиської зони. Рівень зниження щільності крони сосни звичайної в урочищі складає 39%, у дерев замиської зони відповідно – 21%. Наявність рослин Червоної книги України та Сумщини в урочищі дає підставу для створення в урочищі заповідної території.

Література

1. Кучерявий В.П. Екологія./ В.П. Кучерявий – Львів: Світ, 2000. – 499с.
2. Під загальною редакцією д.б.н. Т.Л.Андрієнко. Заповідні скарби Сумщини./ Т.Л.Андрієнко. – Суми: видавництво «Джерело», 2001. – 208с.
3. Руденко С.С. Загальна екологія: практичний курс. Частина I. / С.С.Руденко, С.С. Костишин, Т.В. Морозова – Чернівці.: Рута, 2003. – 320 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОЇ МЕРЕЖІ МИРГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ємець О.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Зменшення біорізноманітності займає особливе місце серед головних екологічних проблем сучасності. Головні загрози безпечному існуванню живих організмів виникають насамперед внаслідок діяльності людини. Вони полягають у знищенні чи фрагментації природних середовищ існування, що завдає значної шкоди міграції та розселенню видів, призводячи до ізоляції чисельно невеликих популяцій одна від одної і тим самим зменшуючи їхні можливості до самовідновлення. Одним із шляхів збереження біорізноманітності є природозаповідання.

Розвиток заповідної справи здійснюється відповідно до Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки та регіональних програм формування екологічної мережі, головними елементами якої є території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Сучасна оптимізована природно-заповідна мережа Полтавської області станом на 01.04.2013 р. (за уточненими даними Управління екології та природних ресурсів у Полтавській області спільно з Головним Управлінням Держземагентства у Полтавській області) налічує 387 територій та об'єктів загальною площею 142404,2215 га, що складає 4,953 % від загальної площі області. Найнижчий показник заповідності (до 1%) характерний для Великобагачанського, Гребінківського та Миргородсько-го районів.

Миргородський район характеризується переважанням сільськогосподарського природокористування й відзначається великою розораністю території (63,73 %) та доволі невеликою часткою лісів (8,9 %), значним відсотком меліорованих земель [2].

Нами здійснено кількісну та якісну оцінку природно-заповідних об'єктів Миргородського району, що дає змогу проаналізувати їх сучасний стан, визначити їх функціональність, а також з'ясувати можливість

включення до складу екомереж в якості природних ядер або біоцентрів.

Нами використовувались такі показники для оцінки мережі природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) регіону:

1) *загальна кількість природно-заповідних територій та об'єктів певної території*. На досліджуваній території знаходиться 11 об'єктів ПЗФ, у тому числі 4 заказники (3 – ландшафтні, один – ботанічний) та 7 пам'яток природи (4 – ботанічні, 2 – гідрологічні, одна – геологічна);

2) *загальна площа природно-заповідного фонду певної території*. Площа ПЗФ на території Миргородського району становить 1280,02 га. Найбільша площа ландшафтного заказника «Ярмаківський» – 1053,6 га, що дозволяє забезпечити охороною різноманітні екосистеми (широколистяні та вологі ліси, лучно-болотні та лучні ценози, соснові насадження на борівій терасі р. Хорол) [2].

3) *показник щільності об'єктів ПЗФ на території Миргородського району становить 0,71 об'єкти /100 км², що майже вдвічі менший від середнього для Полтавської області (1,34) та дещо менший від середнього по Україні (1,08);*

4) *відсоток заповідності території, тобто відношення площі природно-заповідного фонду певної території до її загальної площі*. Для досліджуваної території відсоток заповідності становить 0,87 %, що є досить низьким у порівнянні із показником у Полтавській області (4,953 %) та в Україні (6,05 %).

5) *коефіцієнт інсуляризованості I та K, що визначає співвідношення рівня фрагментованості природоохоронних територій*. Вони визначаються за індексом інсуляризованості (I), який для території Миргородського району становить 0,35, тобто природно-заповідних об'єктів є недостатньо для створення ядер екологічної мережі. При $I = 1$ екологічні об'єкти можуть повністю забезпечити репрезентивність території і виконувати роль ядер в екологічній мережі. Коефіцієнт (I) є низьким, що свідчить про значну розчленованість природно-заповідних територій. У регіоні дослідження переважають екологічно нестабільні природно-заповідні об'єкти (до 50 га), їх частка від загальної кількості становить 63,7 %, проте вони займають 7,52 га, що становить лише 0,59 % площі ПЗФ Миргородського району.

Коефіцієнт K визначає співвідношення рівня фрагментарності наявних заповідних природоохоронних територій до необхідних проєктованих ($K = 1/I$). Для Миргородського району він становить 2,9. Отже, для досягнення оптимального співвідношення об'єктів екологічної мережі та природно-господарських систем потрібно збільшити майже в три рази кількісні показники природно-заповідної мережі Миргородського району.

6) *Характеристика якісного складу ПЗФ певної території*. За класифікацією природно-заповідних територій, прийнятій в Україні, виділяється 11 категорій. Оцінка проводиться за кількістю і загальною площею природно-заповідних об'єктів по кожній із категорій. На основі врахування ряду показників (показник заповідності – 0,87 %, індекс інсуляризованості – 0,35 та наявність двох категорій ПЗФ (заказників та пам'яток природи) за п'ятибальною шкалою [1] для досліджуваної території характерна якісна оцінка в один бал із низькою репрезентативністю природних комплексів.

Отже, враховуючи низький показник заповідності Миргородського району, високу частку в структурі ПЗФ екологічно нестійких, невеликих за площею заповідних територій, їх значну фрагментованість, формуван-

ня природоохоронної мережі без урахування цілісності та достатності площі природно-заповідних об'єктів, їх екологічної стабільності, можна відзначити необхідність подальшої розробки механізму оптимізації природоохоронної мережі та визначення зв'язків системи заповідних територій з іншими складниками екологічної інфраструктури області, що створить передумови для розбудови каркасу екологічної безпеки регіону – екомережі.

Література

1. Міждержавні природно-заповідні території / [за заг. ред. Т.Л. Андрієнко]. – К. : Ін-т ботаніки НАН України, 1998. – 132 с.
2. Регіональна екомережа Полтавщини / [за заг. ред. О.М. Байрак]. – Полтава : «Верстка», 2010. – 214 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ЩОРІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗІ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

*Попельнюх В.В., Рябика М.М.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Проблема збереження біорізноманіття в Україні на даний момент є як ніколи актуальною. Вона життєво важлива для окремих видів фауни та флори, які стали рідкісними або знижують чисельність у результаті деградації та знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин через ряд негативних факторів, спричинених діяльністю людини.

З метою реалізації державної політики у сфері забезпечення природних умов для існування, відтворення, збереження та невиснажливого використання біологічного різноманіття, а також виконання вимог Закону України (далі ЗУ) «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», спираючись на статтю 12 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», яка зобов'язує громадяни берегти природу, охороняти та раціонально використовувати її багатства [3], в Україні на державному рівні щорічно проводяться операції: «Першоцвіт», «Нерест» та «Новорічна ялинка».

Операція «Першоцвіт» проводиться з метою припинення незаконного збирання, транспортування та продажу рідкісних ранньоквітучих рослин, занесених до регіональних списків та Червоної книги України (далі ЧКУ). Підґрунтям до забезпечення виконання операції слугує ЗУ «Про рослинний світ», а саме статті 30 та 31 згідно яких рідкісні та такі, що перебувають під загрозою зникнення види рослин заносяться до ЧКУ, а також рідкісні та типові природні рослинні угруповання підлягають охороні на всій території України та заносяться до Зеленої книги України [5]. Також, згідно статті 88-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) за порушення порядку придбання чи збуту об'єктів рослинного світу, занесених до ЧКУ, передбачена відповідальність у вигляді штрафу на суму від дев'яти (153 грн.) до двадцяти чотирьох (408 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією об'єктів рослинного світу чи без такої [1, с.46].

За погіршення умов середовища перебування (зростання) рослин, види які занесені до ЧКУ, знищення, незаконне або з порушенням вста-